

maakte streeft en die eigen-aardige scheppings-gave kreeg?

Met de vraag naar de verhouding van woord en toon krijgen onze organisten in den Eeredienst te maken, telkens als ze een hand op het klavier zetten.

Volgens Prof. v. d. Leeuw onderscheidt het levende Woord zich van den schreeuw, door het beeld, dat door het Woord wordt opgeroepen. Ik zou hier liever lezen: voorstelling. Muziek daarentegen stelt niets voor in dien zin.

„Het woord is uitgangspunt van de muziek, meer niet; het bepaalt de stemming, — dan wordt het meegesleept in den stroom.” (p. 12).

„Elke muziek kan alles uitdrukken, — zolang onder uitdrukken hetzelfde verstaan wordt als het bij woorden beteekent. De fout ligt immers juist hierin, dat men meent, dat muziek op dezelfde wijze iets moet zeggen, als het woord dit doet. Zij moet beelden oproepen, zoo meent men. Men moet er iets bij kunnen denken, er zich iets bij voorstellen. Terwijl alle muziek, zoowel de z.g. absolute als de dramatische of programma-tische (het onderscheid is relatief) zich daardoor onderscheidt van het woord, dat men er zich niets bij kan voorstellen en alles. (Tenzij ze imiteert, maar zelfs nabootsing van den donder of het vogellied wordt eerst dan muzikaal interessant, wanneer men het natuurverschijnsel vergeet.” (p. 14).

„Wanneer op onze programma's niets anders stond dan Allegro, Largo enz., waren wij in wezen niets armer. De rest is literatuur.” (p. 14).

„Een gevoelsreligie vindt gemakkelijk, al te gemakkelijk een gevoelsmuziek.” (p. 19).

Deze dingen beteekenen iets voor de begeleiding onzer koralen in den Eeredienst; de overbrugging is scherp als een scheermes; naar den eenen of den anderen kant glijden we uit bij het zoeken van de „oplossing”.

J. L. F.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Keuring.

Men weet, dat onze onderwijzers op dit oogenblik gekeurd moeten worden, wanneer ze een nieuwe betrekking aanvaarden. Deze keuring betreft de i.b.c. Na de gevaren, die er bleken aanwezig te zijn, wanneer onze kinderen dagelijks in aanraking komen met een onderwijzer of een onderwijzeres, die aan een besmettelijken vorm van bovengenoemde ziekte lijdt, voelen we billijk en noodig, dat de regering hier regelen optreedt.

Op een ouderavond, waar ik dezer dagen aanwezig was, kwamen deze dingen ter sprake, ook in verband met de vraag naar schoolartsen. Op die vergadering kwam mede de vraag aan de orde, of niet menig kind gevaar brengt voor andere kinderen. Men voelde daar nog niet zoo veel voor een keuring van hoogerhand van alle kinderen. Wel achtte men mogelijk, dat de eigen huisarts een verklaring afgeeft, dat 't betrokken kind geen gevaar oplevert voor de gezondheid van andere kinderen. Vroeger kwamen ze met het pokkenbriefje naar de school, nu zouden ze dus een andere verklaring moeten meebrengen.

Mij dunkt, we mogen deze dingen wel eens overwegen. De school schept inderdaad een terrein, waar gevaar is voor de gezondheid van het kind. Omtrent de inrichting van het gebouw hebben we allerlei voorschriften, die in het belang van de gezondheid zijn, maar de wijze, waarop de kinderen met elkander in aanraking komen, brengt inderdaad allerlei besmettingsgevaar mede. Daarvoor hebben we nu evenwel nog niet 'n geheel stelsel van schoolartsen noodig. Een nader contact met den huisarts, een verklaring van zoo iemand, die de familie al langer kent, zou al heel wat gerustheid geven. Ik acht die verklaring in vele gevallen van grooter waarde, dan die van een afzonderlijken schoolarts, die al de kinderen zou hebben te onderzoeken. Dat beneemt aan de school heel wat tijd.

Er is nu eenmaal onrust op dit gebied. Vaccinatie werd opgeschort, want ze was niet zonder gevaar voor het kind; onderwijzers moeten worden gekeurd. We staan in gevaar, dat er ook in dezen nog meer van bovenaf zal worden geregeld. Daarom lijkt het mij gewenscht, de keuring van de kinderen dicht bij het gezin te houden, zoo die noodig wordt geoordeeld.

G. r.

G. MEIMA.

De 60-jarigen.

Er gaan allerlei geruchten omtrent de pensionneering van 60-jarige onderwijzers. De Minister wil ruimte maken voor de jongeren en nu zal er een proef worden genomen met de vervroegde pensionneering van de onderwijzers.

Wat hieraan te beproeven is, begrijp ik niet. Men kan vooruit berekenen, wat de gevolgen zijn. Waarom een dergelijke maatregel niet bij andere takken van dienst zou kunnen worden genomen,

is niet recht duidelijk. Er is in de onderwijzerswereld niet bijzonder veel animo, in dezen als proefkonijnen te mogen dienen.

Van harte zijn we het er mee eens, de gelegenheid tot arbeid voor de jongeren ruimer te maken. Maar als de Minister een proef wil nemen, zou hij eens moeten onderzoeken, welke oudere onderwijzers en onderwijzeressen graag wat eerder hun werk zouden willen neerleggen: de heeren b.v. van boven de zestig, de dames van boven de vijf en vijftig. Dan zou er misschien al heel wat ruimte komen. Er mag hierbij toch zeker niet uit het oog worden verloren, dat nog heel wat ouderen uitstekend werk doen, dat niet zoo maar door de jongeren kan worden overgenomen. Bovendien komen er onder ons gelukkig nog groote gezinnen voor, maar die groote gezinnen brengen ook vooral in onze dagen de moeilijkheid, dat niet alle kinderen hun bestemming gevonden hebben, vóór dat de vader zestig jaar is. In vele gevallen zou er onrecht worden gedaan, wanneer er zoo maar maatregelen werden genomen, waarop niemand bij de opvoeding van zijn kinderen heeft kunnen rekenen.

Daarom moest de Minister het eerst maar eens probeeren met de vrijwilligers. Dan doet hij niemand onrecht.

G. r.

G. MEIMA.

Dit artikel moest wegens plaatsgebrek enkele weken wachten. — Uitg.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Zending in Oost en West.

I.

Het zendingswerk van Christelijk Nederland is buitengewoon gevarieerd. Talloze kerken en corporaties hebben hun eigen terrein en taak. En het is niet gemakkelijk, zich van allen en alles op de hoogte te stellen en te houden.

Nu is dat laatste wellicht ook niet noodig. Immers, het is al te prijzen, indien de leden der Gereformeerde Kerken den arbeid dier kerken volgen. En dan zal het nog wel zoo zijn, dat men in Zeeland zijn hoofdaandacht op Magelang concentreert, terwijl men in Friesland aan Keboemen en Wonosobo denkt.

De practijk zal dus wel den vriend en de vriendin der zending naar een bepaald gebied en tot een bepaald zending leiden.

Voor hen echter, die als voorgangers voorlichting moeten geven, is het noodig, dat zij verder zien dan hun beperkt, afgeperkt zendingssterrein. De predikant in Gelderland kan toch moeilijk onkundig blijven van hetgeen Noord-Holland doet, en de Gereformeerde predikant, waar ook, moet toch nagaan, wat de Genootschapszending op Java en de Buitengewesten doet. Zelfs zal hij, indien hij zich wat meer op de wetenschap der zending toelegt, zijn oog laten gaan over hetgeen Engeland, Duitsland en Amerika doen.

Zoo verwerft men kennis van de zending, welke niet bij de oppervlakte blijft staan en tot meeleven in staat stelt. Zoo leert men eigen zendingswerk meer waardeeren en liefhebben.

Het gaat niet aan, om zich van dien uitgebreiden wereldarbeid de noodige werken aan te schaffen; zelfs van het Nederlandsche zendingswerk is dit voor de meesten reeds te zwaar. In elk geval heeft de leek dringend behoefte aan een niet te groot boek, dat hem inlicht over hetgeen Christelijk Nederland aan de zending doet.

En zulk een boek is er!

Reeds 25 jaar geleden werd de behoefte aan zulk een boek gevoeld, en wel in Christen-studenten-kringen, waar in dien tijd de zendingsliefde sterk ontwaakte. Maar ook anderen wisten het boek te waardeeren en binnen drie jaar was het uitgekocht.

Toen verscheen in 1914 een tweede druk, uitgegeven bij den inmiddels opgerichten Zendings-Studie-Raad; de inhoud was aanmerkelijk uitgebreid, ja schier verdubbeld. Ir Jan Willem Gunning, de secretaris van dien Raad, stelde het samen en gaf het den titel: „Hedendaagsche Zending in onze Oost”.

Maar ook dit boek was spoedig uitgekocht. De noodzakelijkheid van een derden druk werd wel erkend, maar hij, die de aangewezen persoon was om ook dezen druk samen te stellen, was gestorven. De nieuwe secretaris van den Z. S. R. nam wel dezen arbeid ter hand, maar was toch van oordeel, dat het werk zoo uitgebreid was geworden, dat het wenschelijk was iedere zendingscorporatie van haar eigen werk te laten gewagen; hij zelf nam de leiding en eindredactie op zich. En nu is dan eindelijk het eerste deel van dit nieuwe boek, bewerkt en samengesteld door Ds H. D. J. Boissevain, secretaris van den Z. S. R., bij den zendingsboekhandel te Den Haag verschenen onder den titel: „De zending in Oost en West, verleden en heden”.

Natuurlijk is bedoeld de Nederlandsche zending. Aan de zending in West-Indië is in dezen derden druk de noodige plaats gegeven. De indeeling is in hoofdstuk de zelfde gebleven, maar is zeer vermeerderd; een paar nieuwe hoofdstukken zijn ingevoegd, o.a. De R.K. Missie onder het Protestantisch bestuur, en: Het ontstaan der Protestantische Zending.

Niet minder dan 20 personen traden als medewerkers op!

Dit heeft zijn bezwaren; als toch het geheel door één hand bewerkt wordt, is de eenheid meer verzekerd. Want wel hebben de meeste der medewerkers zich aan een bepaald, vooraf aangegeven, schema gehouden, doch niet allen deden het. Zoo bleven herhalingen niet uit. Een typisch voorbeeld hiervan vindt ge op bl. 93, en bl. 119 noot 2. Doch overwegend bezwaar leveren deze, betrekkelijk weinige dubbelures natuurlijk niet op.

In het inleidend woord zegt Ds Boissevain, dat nagenoeg alle 20 medewerkers hun arbeid hebben verricht als secretaris van de corporatie, waarover zij schreven. Hij noemt als uitzondering Prof. Dr A. M. Brouwer te Utrecht; ook moet genoemd worden mevr. J. van Andel-Rutgers, die in het tweede deel over de zending der Geref. Kerken zal schrijven.

Wij hebben in „De Zending in Oost en West” een boek van beteekenis gekregen. Het is niet te uitgebreid, maar juist van pas; de uitgave is keurig, de prijs is gering: f 2.50 per deel in prachtband.

Zonder overdrijving durven we zeggen, dat dit boek onmisbaar is voor ieder, die verder wil zien dan zijn eigen terrein; predikanten zullen zich dit boek wel allereerst aanschaffen, zonder uitzondering; maar vele, vele anderen, onderwijzers en onderwijzeressen, zendingscommissies, verenigingen van jongelingen en jongedochters zullen onmiddellijk volgen. En het is te verwachten, als men zich niet haast, dat dit werk nog onverwacht uitverkocht zal blijken te zijn.

Als wij het gaan beoordeelen treedt de dankbaarheid op den voorgrond. Ds Boissevain heeft geen gemakkelijke taak gehad: met 20 menschen te moeten werken, waarvan sommigen hem ten slotte leelijk in den steek lieten, na hem jaren te hebben opgehouden, is niet een pretje. Maar met groote volharding heeft hij doorgezet, en zijn doel bereikt. Wij wenschen hem met het aanvankelijke resultaat hartelijk geluk.

De meer algemeen georiënteerde hoofdstukken zijn vanzelfsprekend het meest interessant. Zoo leest ge al dadelijk met groote belangstelling het eerste hoofdstuk over „de R.-K. missie onder het Portugeesch bestuur”. Welke prachtige gelegenheden werden geboden! En hoe schandelijk werden ze verwaarloosd of misbruikt! Een eeuw lang had Portugal er de vrije hand. Maar tot welke dwaze practijken men de toevlucht nam, leert o.a. het voorbeeld van den beroemden Franciscus Xaverius. Een jaar en drie maanden vertoefde hij in de Molukken, en doopte er in dien tijd duizenden; dat ging heel eenvoudig in zijn werk: zelf leerde hij eerst de vertaling der gebeden en der Apostolische Geloofsbelijdenis in de landstaal (hier in het Maleisch) van buiten; dan ging hij tweemaal per dag met een bel het dorp door, leerde allen het kruisteeken maken, liet hen dan de belijdenis en de gebeden nazeggen, en als dit behoorlijk gedaan werd, ging hij over tot den doop!

Het oordeel van Prof. Brouwer is wel juist: „Wie iets afweet van de inspanning, die noodig is, om in een vreemde taal iets van het Christelijk geloof mee te deelen, en bij een dynamistisch-animistische bevolking eenigen ingang te doen vinden, kan aan een dergelijke methode geen geestelijke waarde toekennen. Het is bij de bevolking niet anders dan een uiterlijke overgang, klaarblijkelijk om zich onder de bescherming te stellen van de Portugeezen en hun machtige godheid”.

Ongeveer 25 jaren waren de vooruitzichten voor de Portugeesche zending heel bijzonder gunstig geweest, maar in 1570 komt de groote omkeer met den moord op den sultan van Ternate. Omstreeks 1600 komen de Hollanders, en de Roomsche zending der Portugeezen heeft met de overwinning op de Portugeezen tegelijk volkomen afgedaan.

Het tweede hoofdstuk: „het ontstaan der Protestantische zending”, begint met een beetje polemiek tegenover Rome, die onze zending niet kan waardeeren. En dan gaat Prof. Brouwer na, waarom in de zestiende eeuw protestantische zending niet voorkwam. Deze bladzijden zijn van belang, om het onderscheid tusschen de Luthersche en Gereformeerde beginselen te leeren kennen, ook ten opzichte van het zendingswerk. Prof. Brouwer acht 21 Nov. 1599 de geboortedatum der Protestantische Zending, omdat toen de classe Amsterdam bepaalde, dat iemand zou worden gezocht om als predikant mee te gaan op de groote reis naar Indië voor de schepelingen, en men hoopte, dat deze gelegenheid mocht verkrijgen om de menschen aldaar in duisternis zittende in de ware Christelijke religie te onderrichten.

Breed wordt in het derde hoofdstuk gehandeld over de zending onder de Oost-Indische Compagnie. De conclusie van Prof. Brouwer is hier:

„Wanneer zou het wel de Oud-Hollandsche doorgaans dat vele va ten met toe eerste helft personen c gesteund”. Samen met vergeet vo zendingswa verricht, n danken aan wijzers”!

Voor den 70 bl. van dige stof

Van niet waarin de besproken willen in stukken, en aandacht va opwekken, West” aan boek te lez

Cor

C. B. te zingsrede ho tische Unie” had de z.g.

„Kunt u r „nu niet eer weert en ho C. D. U.” Te dat eens he verstaan on

Ik zou u z zelf in dit bl over „De Pa en over „Ca „Ja” en „Ne is in ons bl verdedigd — van de din beneden” tes maken hebbe Inzake de et naal” en ee Sluis; vraag

Kerk en N

Enkele ke hen, die Ik geloof tot het heilig zin. Wel is noemt: de „vinden in P 229) zie reg welke als zo den toegang dat er erger Zulk een af bedroven da groote ergen den toegang afwachting dien weg n lijheid sloe veel beroeri

Aan den niet goed is zoals ze wa practisch ee lijken haa lidenis op die zelf dez leer, die in woest, en, v de school in

Daarom l met de bed Men doet d papieren (m op III, wan ken wordt); vragen of z zij dan: nee moet van h beweging, d breidt, en e hun aange spraken de loochenen, C dan verder ling te doen

Leiding k caties over een dito va (misschien verschillend Reformatie”